

Martti Mandel

Maaeluministerium

Teema: Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) ettepanekud ÜPP strateegia meetmekava täpsustamiseks

8. mai 2020

Austatud hr Martti Mandel,

EKO tänab võimaluse eest kaasa rääkida ÜPP strateegia elluviimiseks vajalike sekkumiste ehk meetmete välja töötamisel.

Allpool esitame oma seisukohad keskkonnasõbralike praktikate ja mahepõllumajanduse valdkonnas väljapakutud meetmete täpsustamiseks.

Meede	EKO hinnang	EKO ettepanek
1. Karjatavate rohumaade toetus	Väga oluline keskkonnameede	Olulisimad küsimused/probleemid on järgmised: 1. Tara või aed, v.a. mere ääres. Miks peaks olema tara või aed näiteks jõe või järve ääres? Leiame, et ükskõik, mis veekogu, mis looma peab ja kus pole otsest keskkonnast tulenevat vajadust karjatamist vältida (mida enamasti pole), võiks olla tarastamata. Kui loomad saavad vee äärde piisavalt laial kaldalõigul, ei talla nad seda reeglina liigselt. 2) Sõnastus "Toetus annab võimaluse toetada ekstensiivset karjatamist aladel, mis jäävad väljapoole kaitsealasid ja mille kohta ei saa taotleda poollooduslike koosluste hooldamise toetust." tekitab küsimuse, kas kaitsealadel väljaspool PLK alasid seda ei saagi taotleda? Kas see on juhuslik sõnastus või soovitakse millegipärast piiranguvõõndites see toetus välistada? 3) Arusaamatu on, mida taotletakse punktiga "Täpne loetelu aladest, mille kohta saab toetust taotleda, kehtestatakse maaeluministri määruses." Kas meetmelehe kriteeriumid pole piisavalt täpsed, et on vaja veel konkreetseid alad määratleda? See võib lõppeda sellega, et meedet ei jõutagi enne perioodi lõppu käivitada.

Meede	EKO hinnang	EKO ettepanek
		<p>4) Päril selge pole ka see, mida tähendab "Taotleja peab loomi põllumajandusregistris registreeritud loomakasvatushoones." Kas soovitakse aastaringselt väljas peetavad loomad välistada (miks?) või tegemist on nõudega loomade registreerimisele ja "hoone" tähendab antud juhul ka registrisse kantud loomapidamise platsi (vähemalt vahepeal oli selline võimalus)?</p> <p>5) Kuivõrd tegemist pigem lõdva üldist loomade karjatamist soodustava meetmega, siis võiks see ju olla ökokava, st. üheaastane? Või on mõte selles, et ökokava on vaid põllumajandustootjatele ja siin tahetakse pakkuda võimalust ka neile loomapidajatele, kes pole end "tootjana" määratlenud (palju neid on)? Millest on tingitud selline taimede valik, mis peavad olema esindatud lühiajalisel rohumaal? Ja miks on vaid tavalisemad põllumajandusloomad toetusõiguslikud (eesleid ja alpakasid on ju meil ka)?</p>
2.Ökokavad	Oluline keskkonnameede	<p>1) Liblikõieliste ökokava: "10 või 15 protsendil taotleja toetusõiguslikul põllumaal kasvatatakse liblikõielisi..." ja "Kui taotleja valib kõrgema liblikõieliste kultuuride protsendi, on toetusmäär suurem." - Kas "kõrgem" on siinkohal 15% või suurem kui 15%?</p> <p>2) Talvine taimkatte. Sarnane küsimus: "Taotleja peab hoiab vähemalt 30 või vähemalt 50 protsenti toetusõiguslikust põllumaast ... põllumajanduskultuurist koosneva talvise taimkatte all." ja "Kui taotleja valib kõrgema talvise taimkatte protsendi, on toetusmäär suurem." Kas see "kõrgem" on antud juhul 50% või üle selle?</p> <p>3) Vahekultuuride puhul "Vahekultuur on põllul vähemalt 1. novembrini". Osa vahekultuure on tõesti sellised, mis ei talvitu hästi, aga sügisel kasvades kaitsevad sel ajal leostumise vastu. Samas mõned talvituvad ja kestavad kevadeni, kaitstes ka siis vett. Kas peaks ehk neile olema kõrgem toetus?</p> <p>4) Rohumaaribad. Siin on kolm küsimust: a) Miks üheaastane ökokava, rohumaa on ju pigem mitmeaastane?; b) Miks ainult tee ääres, mitte nitteks veekogude ääres? ja c) Mis tähendab "võimaluse korral" ei kasutata pestitsiide ega väetisi?</p>
3.KSM	Suhteliselt leebe meede, aga abiks seegi; oluline just N&P kadude vähendamise eesmärk	Põhiprobleemiks on äärmiselt ebamäärane jutt seoses N&P bilansi ja/või kasutustõhususe parandamisega ("Digipõlluraamatu ja säästliku toitainekasutuse abivahendi kasutamine. Nõue sisustatakse ja lisatakse siis, kui need tööriistad on valmis.") - tehnilisi üksikasju saab tõesti alles siis käsitleda, aga eesmärk -

Meede	EKO hinnang	EKO ettepanek
		vähendada N&P kadusid - tuleks juba praegu sõnastada. N&P bilansi ja kasutustõhususe arvutamine võiks olla ka eraldi ökokava.
4.Külvamata laigud	Oluline põllulindude meede	Hetkel on märgitud, et külvamata võib jätta min 10 m kaugusel mootorsõiduki teest. Teeme ettepaneku jätta külvamata laigud ka min 10 m põlluservast (mitte ainult teedest)
5.Mahepõllunduse ökokava	Oluline keskkonnameede	Nõuete hulgas peaks olema tingimused, millega soositakse looma- & taimekasvatuse seostamist. On ju teada, et mõned mahetaimekasvatajaid, kes ajavad läbi sõnnikuta ja maheloomakasvataid, kel sõnnikut kipub üle jääma. Nõudluse ja pakkumise peaks kokku viima.
6.Mahepõllumajandusele ülemineku toetus	Oluline keskkonnameede	Kohustus võiks olla pikem kui ainult 2 aastat ja jätkamine üheaastase ökokavaga.
7.Mesilaste korjealad	Oluline keskkonnameede, mille nimetust tuleks laiendada, nt "Tolmeldajate korjealad", et hõlmata ka teised tolmeldajad peale meemesilase	Meie jääb ebaselgeks, kumba siis soovitakse. Nagu juba varem juttu on olnud, siis lisaks meemesilastele on ka teisi tolmeldajaid, sh. meemesilaste metsikuid sugulasi. EKO toetab meemesilaste korjealade meedet, aga toetada tuleb ka teisi tolmeldajaid.
8.Mittetootlikud alad_HPK9+	Oluline keskkonnameede, kuid vajab täiendamist, et kanda keskkonnameetme eesmärki välja	Mittetootlikud alad elik HPK 9+. See on sõnastatud ökokavana ja selgelt orienteeritud lühiajalistele "elementidele"põllumajandusmaastikus. Need on küllap ka vajalikud, aga enam on vaja püsivaid, aga selleks sobivat meedet (mis ilmselt peaks mitmeaastasena olema keskkonnameetme alt) pole komplektis. Samuti on taas kord "Tootmise all mõeldakse eelkõige niitmist, hekseldamist või karjatamist." - seega, karjatamine keelatud, aga taimekaitsevahendite kasutamine mitte. Tuleb nad järjekordselt rõhutada - <u>just taimekaitsevahendite kasutamine ja väetamine peab neil aladel olema keelatud, karjatamise keelamine lihtsalt bürookraatlikust "mittetootlikkuse" põhimõttest lähtuvalt ei ole asjakohane.</u> Kas saame õigesti aru, et püsivate maastikuelementide (puud-põõsad, tiigid-lodud) taastamine või juurderajamine on mittetootliku meetme osad? Ühtlasi on meil tungiv ettepanek lisada HPK9+ ja Ökosüsteemiteenuste säilitamine põllumaal - tingimus, et <u>antud aladel ei tohi viia läbi ka kuivendussüsteemi</u>

Meede	EKO hinnang	EKO ettepanek
		<p>uuendamist või rekonstrueerimist (va juhul, kui sellest kulgeb läbi eesvool, kuivendusest sõltub taristu ja seda pole võimalik ümber suunata), <u>mis halvendaks ökosüsteemi teenuste osa</u> (näit mullas seotud süsiniku hoidmine turvasmuldadel). <u>Veerežiimi taastamine looduslikule tasemele peaks olema samuti toetatav tegevus.</u></p>
9.Mulla- ja veekaitseelised rohumaad	Väga oluline keskkonnameede	<p>Mulla- ja veekaitseelised rohumaad. Põhimõtteliselt väga vajalik, aga praegu sõnastatud kujul üsna mõttetu. Vajab meetmena kindlasti rakendamist, aga esmalt põhjalikku ringikirjutamist.</p> <p>"Toetus on suunatud ainult KSM või MAHE toetuse saajatele, kui aktiivsematele keskkonnanahoidlikele põllumajandustootjatele..." ehk siis neil, kes enam väetavad ja mürgitavad (mitteKSM ega MAHE) pole üldse keskkonda vaja kaitsta - kas nii?</p> <p>"Taotleja ei tohi kasutada põllumajandusmaal, mis asub vähemalt 50% ulatuses kaitsmata põhjaveega alal või olulisel allika- ja karstialal, põllul, millel asub allikas või karstilehter ning pinnaveekogumi ääres, mille seisund on toitainete tõttu halb, vedelsõnnikut." Aga mineraalväetist ja pestitsiidide tohib kasutada? <u>Sama nõue, mis vedelsõnniku kohta, peab käima ka mineraalväetiste ja pestitsiidide kohta -ei ole lubatud kasutada.</u></p> <p>"Pinnaveekogumi ääres, mille seisund on toitainete tõttu halb, tuleb jätta x m veekaitsevöönd, kus ei ole lubatud maaharimine, väetise ja reoveesette kasutamine ning sõnnikuhoidla ja -auna paigaldamine; keemilise taimekaitsevahendi kasutamine (veeseaduses nimetatud registreeringuta?)." Pole selge, mida see x hakkab tähendama, kas ainult veeseaduses ette nähtud veekaitsevööndi laiust?</p> <p><u>Oleme seisukohal, et veekaitseks (ja ka mulla kaitseks) rajatud rohumaa olema pestitsiididest ja mineraalväetistest vaba täies ulatuses.</u></p> <p>Teine asi, mida praegu meetmes üldse pole, on <u>veetaseme tõstmine</u>.</p> <p>Turvasmuldade puhul on nende rohumaa alla viimine vähem kui pool rehkendust, veerežiim tuleb ka loodusliku(ma)ks taastada. Kas see peaks olema siin või eraldi meede, on valiku küsimus, aga kusagil peab see igatahes olema.</p>
10.Väärtusliku rohumaa säilitamine	Väga oluline keskkonnameede	Lisaks niitmisele, peab karjatamine samuti olema lubatud.
11.Ökosüsteemiteenuste säilitamine põllumaal	Väga oluline keskkonnameede	Teeme ettepaneku defineerida 'kaetus' (60 või 90%) ökosüsteemiteenustega. Nõuetes tuleks määratleda, mis on kaetuse aluseks. On see asjakohane kaardirakendus, mis töötati välja ELME projektis või midagi muud. EKO toetab

Meede	EKO hinnang	EKO ettepanek
		<p>ELME projekti meetodit: tulenevad uurimustest elustikurühmade võime kohta elupaigast põllule liikuda. Selle meetodika järgi on >90% teenustega kaetud 6% põllumajandusmaast ehk 59 973 ha, üle 60% 21% põllumajandusmaast.</p> <p>Hetkel mõjuraadiuseid ei tahaks meetmesse raiuda, sest nad võivad veel ELME projekti käigus täpsustuda, kuid üldiselt on nad sellised:</p> <p>Lineaarsed maastikuelemendid laiuslega ≥ 6 m: mõjuala 35 m Pindalalised põllusaared: mõjuala 75 m Punkt-lemendilised põllusaared: mõjuala 35 m Metsad: metsa servast 35 m ABCD klassi niidud: mõjuala niidu servast 300 m Vooluveekogud ja väikeveekogud (tiigid, veesilmad jne ETAKi joon- ja pindobjektid). Joonobjektidest on vastavalt laiusklassile genereeritud pindobjekti puhvrid ja need liidetud pindalaliste vooluveekogudega Kraavid, mille laius on 1–2m mõjualaga ei ümbritseta.</p>

Lugupidamisega,

EKO ÜPP strateegia töörühma nimel

Kaja Peterson, Aleksei Lotman, Jüri-Ott Salm ja Aveliina Helm